

Kompletterande bestämmelser till utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU i fråga om medborgarnas rättigheter - Ds 2020:5

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att regeringen måste tillse att förbundets medlemmar får relevant vägledning avseende prövningen av rätten att vistas i landet för brittiska medborgare utifrån de föreslagna bestämmelserna i promemorian samt Avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (utträdesavtalet).
- Förutsättningarna för informationsutbyte mellan Migrationsverket och vissa kommunala verksamheter, såsom socialtjänsten, behöver utredas vidare i det fortsatta lagstiftningsärendet.
- SKR efterfrågar vägledning gällande rätten till utbildning för brittiska medborgare som får vistas i Sverige med stöd av utträdesavtalet men som inte ska vara folkbokförda i landet. SKR:s medlemmar behöver även vägledning i frågan om hälso- och sjukvård till brittiska medborgare som omfattas av artikel 30 i utträdesavtalet.
- Landets regioner och kommuner bör kompenseras för kostnader för sådan hälso- och sjukvård som de, med stöd av avtal eller författning, lämnar till brittiska medborgare i Sverige som inte är folkbokförda i landet.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Prövningen av laglig vistelse efter övergångsperioden

SKR bedömer att prövningen av brittiska medborgares rätt att vistas i Sverige utifrån de föreslagna bestämmelserna i promemorian samt utträdesavtalets artiklar kan komma att bli komplicerad för exempelvis handläggare inom socialtjänsten. SKR bedömer därför att förslagen i promemorian och utträdesavtalet innebär merarbete för förbundets medlemmar. Regeringen måste tillse att relevant vägledning tas fram i enlighet med vad som anförs nedan.

I promemorian föreslås en ny term – uppehållsstatus – som avser en rätt att vistas, bo och arbeta i Sverige under vissa förutsättningar. Redan nu gällande regelverk avseende rätten att vistas i Sverige, däribland regler om tidsbegränsade uppehållstillstånd och uppehållsrätt, är svårt att förstå och kan medföra komplexa bedömningar vid prövningen av exempelvis ekonomiskt och annat bistånd enligt

socialtjänstlagen. Att en enskild handläggare ska ta ställning till ytterligare ett begrepp som avser en rätt att uppehålla sig i Sverige för vissa brittiska medborgare och därtill pröva frågan om uppehållsrätt utifrån utträdesavtalet gör bedömningen än mer komplicerad. Utträdesavtalet innehåller såväl hänvisningar till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG (rörlighetsdirektivet) som uttryckliga bestämmelser om vistelserätt i exempelvis artikel 24.2.

Enligt SKR:s bedömning kommer förbundets medlemmar att behöva vägledning avseende prövningen enligt bestämmelserna i avdelning II i utträdesavtalet. Det behöver vidare klargöras om utträdesavtalets hänvisning till rörlighetsdirektivet medför några förändringar avseende bedömningen av uppehållsrätt i förhållande till när utlänningslagens bestämmelser tillämpas. SKR noterar att begreppet uppehållsrätt enligt utlänningslagen avser rätten att uppehålla sig i Sverige under de förutsättningar som anges i artikel 7 i rörlighetsdirektivet. Upphållsrätt enligt rörlighetsdirektivet kan dock, enligt artikel 6, även avse vistelse under de första tre månaderna i Sverige. Regeringen anger i promemorian att uppehållsrätt enligt nationell lagstiftning avser även dem som har uppehållsrätt enligt utträdesavtalet. Det behöver förtydligas vilken uppehållsrätt som avses i detta hänseende.

Av 17 kap. 1 § utlänningslagen följer att socialnämnden är skyldig att lämna ut vissa uppgifter till bland annat Migrationsverket när fråga har uppkommit om en utlännings har uppehållsrätt. Det behöver förtydligas om uppgiftsskyldigheten ska gälla när Migrationsverket prövar frågan om uppehållsstatus, eftersom denna bedömning, såvitt SKR kan utläsa, även innebär en prövning av uppehållsrätt enligt utträdesavtalet.

Informationsutbyte

SKR anser att det finns behov av informationsutbyte även till vissa kommunala verksamheter, bland annat socialtjänsten, på samma vis som till de statliga myndigheter som nämns i avsnitt 4.11 i promemorian. Förutsättningarna för ett sådant informationsutbyte behöver därför utredas vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Uppgifter som socialtjänsten och andra kommunala verksamheter kan behöva ta del av är exempelvis om ansökan om uppehållsstatus har lämnats in, om beslut i frågan har fattats samt vilket beslut som har fattats. För den del av socialtjänsten som handlägger ansökningar om ekonomiskt bistånd kan uppgifterna förslagsvis redovisas i SSBTEK (Sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd).

Utbildning

SKR efterfrågar vägledning vad gäller frågan om utbildning till brittiska medborgare som omfattas av utträdesavtalet, men som inte ska vara folkbokförda i Sverige. Det behöver klargöras om dessa individer anses bosatta i landet enligt 29 kap. 2 § andra stycket 3 skollagen eller har rätt till utbildning med stöd av någon bestämmelse i utträdesavtalet.

SKR noterar att regeringens tidigare beslutade tillägg i 2 a § i förordningen (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige inte gäller för de aktuella individerna.

Hälso- och sjukvård

SKR noterar att det i avdelning III i utträdesavtalet finns regler om samordning av de sociala trygghetssystemen. Förbundets medlemmar behöver information och vägledning om vad de bestämmelserna innebär i fråga om regionens skyldighet att tillhandahålla subventionerad hälso- och sjukvård till de individer som anges i artikel 30 i utträdesavtalet.

SKR vill åter påtala att regeringen måste säkerställa att landets regioner och kommuner¹ kompenseras för kostnader för sådan hälso- och sjukvård som de, med stöd av avtal eller författning, lämnar till brittiska medborgare i Sverige som inte är folkbokförda i landet..

Sveriges Kommuner och Regioner

Staffan Isling

Germund Persson

¹ Se även SOU 2017:5 s. 797 ff. där ett längre resonemang förs kring kommunal hälso- och sjukvård i gränsöverskridande situationer samt frågan om ersättning.